

FOTOD EESTI FILMIAHIV

TERE TULEMAST EESTISSE! Ajutise Valitsuse kohtuminister Aleksandr Kerenski (keskel mustas ja kõvakübaraga) koos vastuvõtjatega.

Eestile vabadust kuulutanud Vene ministrit kanti Tallinnas kätel

Sada aastat tagasi, aprillis 1917 külastasid Tallinna Venemaa kohtuminister **Aleksandr Kerenski** ja aadlisoost revolutsionäär **Jekaterina Breško-Breškovskaja**. Sellest kujunes veebruarirevolutsiooni kulminatsioon Eestis.

PEKKA ERELT

pekka.erelt@ekspress.ee

Märtsis-aprillis 1917 haaras Eestit revolutsioonijärgne võidujoovastus. Pärast eestlaste võimsat jõudemonstratsiooni Petrogradis 26. märtsil* andis Ajutine Valitsus Eestile haldusautonoomia: sündis Eestimaa (rahvus)kubermang, mis hõlmas senise Eestimaa kubermangu ja Liivimaa kubermangu põhjaosa. Seepärast kujuneski Ajutise Valitsuse kohtuministri **Aleksandr Kerenski** ja „Vene revolutsiooni vanaema“ **Jekaterina Breško-Breškovskaja** saabumi-

ne Tallinna 9. (22.) aprillil tõeliseks rõõmu triumfiks. „Midagi ei olnud iseloomulikum revolutsiooni mesinädalate romantikale, kui Kerenski käik Tallinnas,“ kirjutas **Eduard Laaman** hiljem. Sellise üldrahvaliku vaimustusega pole vist ühtegi teist riigimeest Eestis vastu võetud.

„Nüüdsest tunneb Venemaa ainult vaba Eestit“

Juba hommikul vara hakkasid linnalased Balti jaama juurde kogunema hoolimata teadmisest, et rong külalistega saabub alles pool kaksteist. Kell 11 oli vaksali taga ja Snelli tiigi ääres rahvast nagu murdu. Kõik vaatasid, kael õieli, kaugusse, ent mida ei olnud, oli rong. Läks pool tundi, tund... Endiselt ei miskit. Rahulolematu sumin rahva seas kasvas. „Ehk

ei tulegi teisi!“ – „Küll nad tulevad. Kui Kerenski juba lubas, küll ta siis ka tuleb. Aga või neid siis nii kergesti läbi lastakse. Küll nad peavad igal pool vaksalites kõnelema!“

Balti jaama ette ja jaamahoonesse pääses vaid kutsetega: sinna lubati ametlikke vastuvõtjaid. Korda olid toodud hoidma madrused, kes kahes reas seistes moodustasid külaliste tarvis spaleeri. Ja siis äkki käis rahva seast läbi kahin. „Rong tuleb!“ Inimesi tabas justkui tormipuhang ning rahvamass löi ootsuma. Rong peatus ja oodatud võõrad astusid pereroonile, kus Kerenski pidas oma esimese tervituskõne Tallinnas. Selle peale kõlas tugev hurraa. Hetk hiljem kõneles Kerenski juba jaamahoones taga ootavale rahvale, ka „Vanaema“ tervitas vaikselt häälel rahvast.

**100 AASTAT EESTI
ISESEISVUSE SÜNNIST**

TA TULI!
Ajutise
Valitsuse
kohtu-
minister
Aleksandr
Kerenski
tervitas
9. aprillil
1917 Balti
jaamas
tallinlasi.

Enne linna sõitu pöördus Kerenski autost veel kord rahva poole, öeldes, et minevikuga on nüüd lõpp. „Nüüdsest peale tunneb Venemaa ainult vaba Eestit, kes vaba Venemaa kaitse all ja kelle huvid viimasega ühised.“ Kõne järel andis keegi madrus kohtuministrile lillekimbu, mille varreks olid sõrmejämedused vitsad, millega tsaarivõimu ajal lihtsõdureid nüpeldati.

„Need vitsad on Venemaa vabaduse poolt jäädavalt ära võidetud,“ ütles Kerenski.

Saabumispäeva õhtul korraldati Kerenskile ja Breško-Breškovskajale pidulik vastuvõtt Estonias. Teater oli rahvast pungil täis, seal oli tööliste ja soldatite saadikute nõukogu liikmeid,

erakondade ning teiste asutuste ja organisatsioonide esindajaid. Auvõoraste saali ilmudes tõusti püsti ja tervitati neid tugeva aplausiga. Külalised pandi istuma lavale toodud laua taha.

Kerenski pidas kuulajaile programmilise kõne. Otsekohelel ütles ta, et nüüd tuleb teha eksam kogu maailma ees: kas need ideaalid, mida meie senini oleme kuulutanud, on elujõulised ja kas nende järgi saab riiki korraldada või on need vaid tühised unistused. Kõne oli selge, täis tegutsemisindu. „See, mida kõnelen, seda ka teen. Uskuge mind!“ raius kohtuminister.

„Kerenski kõnest kõlab välja kindel tahtejõud ja riigimehelik vaatekoht,“ kirjutas Päevaleht.

Kerenski järel sai sõna ka Breško-Breškovskaja, „sümpaatne ja kõbus vanake“, kes oma esinemise lõpetas kõiki õnnistades.

Estonias lauldi, õnnepisar silmas

Tõeliseks eestlaste suurpäevaks kujunes aga 10. aprill, kuna see oli „täitsa eestlaste oma“. Hommikul käis Kerenski Tallinna linnavalitsuses, kus kohtus linnapea **Jaan Poskaga**. Poska tunnustas Ajutist Valitsust selle eest, et see on mittevene rahvale andnud enesemääramise õiguse. „Tallinna elanikud, kelle suur enamus mittevenerlastest koos seisab, on selles kindlad, et enesemääramise õiguse kõrval üksikutele rahvastele ka võimalus antakse niisuguseid tingimusi luua, millede juures see õigus tõesti ka teoks tehtud võiks saada,“ ütles Poska. Ovatsioonide varjus langetati ka üks Eesti jaoks oluline otsus. Nimelt tegi Kerenski juba Tallinnas saabudes Poskale ettepaneku võtta Eestimaa kubermangu komissari amet enda kanda. Kaks päeva hiljem kinnitati Poska ametisse.

Kerenski visiidi auks pidi kell neli algama Suurel turul miiting, mis aga halva ilma tõttu viidi üle Estonia teatri saali. Kahtlemata jättis see tuhanded küll ukse taha, aga rõõmu see ei rikkunud. Kerenski jäi seekord hiljaks ning aja sisustami-

seks peeti saalis rida lühikõnesid. Möödus umbes tund, kui äkki kostis väljast vaimustatud hüüdeid ja käteplaksutamist: viiv hiljem kandsid noored mehed Kerenski autost otse Estonia saali, saatjaks „Marseljeesi“ helid ja tormiline aplaus.

Tervituse vaibudes pöördus auvõõra poole Eesti Liidu nimel ringkonnakohtu prokurör **Otto Strandmann**, kes palus Ajutisele Valitsusele edasi anda, et „Eesti rahvas oma saatuse ülevenemaalise asutava kogu hooleks jätab“. Strandmann ütles, et autonoomse korralduse poole püüdes ei ole eestlaste keskel seni kostnud häáli Venemaast lahkuloomise kasuks. „Elagu vaba Venemaa, elagu autonoomiline Eesti, elagu vabaduse eest võitleja, minister ja rahva tribuun kodanik Kerenski!“

Kerenski vastus oli tähelepanuväärne. Kõigepealt tervitas ta valitsuse ja kõigi teiste nimel „nüüdsest peale vaba“ Eesti rahvast. „Meie vaatame rahulikult tulevikku ega usu neid, kes kuulutavad, et Venemaa vabadus riigi lagunemise algust tähendab. Julgelt ja puhta südamega tuleme teie juurde ja ütleme: kui tahate, tulge ühes meiega, kui ei taha – olete vabad. Ja kui te meiega kaasa tulla ei taha, siis oleks meil küll valus, kuid me kannataksime ka selle teenimata haavamise ära,“ vastas Kerenski ja surus Strandmanni kätt.

FOTO EESTI FILMARHIIV

VABADUSE SAADIK:
Minister
Aleksandr
Kerenski
lahkub Balti
jaamast
autoga läbi
juubeldava
rahvahulga.

Seejärel lauldi „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm...“. Oli ülimalt liigutav hetk, paljud pühkisid silmist pisaraid. Päevalehe ajakirjanik kirjutas: „Ma usun, nii ei ole Eesti südamed seda viisi veel mitte ennemalt hõisanud; vist ei ole neid sõnu ka nii suurte tundmustega palvetatud.“

Kerenskit saatis kogu Tallinn

Enne lahkumist meenutas Kerenski ka oma varasemaid kokkupuuteid Eestiga. „11 aasta eest sõitsin ma esimest korda Tallinna. Siis kaitsesin ma Eesti talupoegi, kes feodaalse orjuse vastu üles olid tõusnud. See oli minu esimene poliitiline protsess.“ Kerenski hüüdis „Elagu autonoomi-

line Eesti!“ ja ruttas seejärel Estonia rōdule, et tervitada väljas ootavat ligi kümnetuhandelist rahvahulka. Kõne lõppedes tõstsid gümnaasiumi ja reaalkooli õpilased ministri oma kätele ning kandsid ta rahva hurraahüüete saatel autosse.

Kerenskit kogunes saatma kogu Tallinn. Lehitav ja hõiskav rahvas

„Meie ei taha vägivalda teie kallal tarvitada. Kui tahate, jääge meiega ühte, kui ei taha, minge lahku.“

Aleksandr Kerenski Tallinnas

palistas kahelt poolt tänavaid alates Suurest turust kuni Balti jaamani välja. Nende vahelt sõitis läbi ministri auto, Kerenski seisis selles püsti, kübar käes, elavalt mõlemale poole tervitusi jagades. Veel vagunist hüüdis ta saatjatele: „Iialgi ei unusta ma neid kahte päeva, mis ma siin teiega üheskoos mööda saatsin. Veel kord kinnitan teile, et ma selleks kõik teen, mis võin, et Venemaal uut korda kindlustada vabaduse, üheõiguse ja vennalikkuse põhimõtetel. Elagu vaba Venemaa ja vaba Eesti!“

Nende sõnadega lahkus Kerenski Eestist.

„Ma ei tea, kas Eesti rahvas on suuremat päeva läbi elanud, kui 10. aprill seda oli. Kümnetuhandeline rahvahulk joovastas ennast noore vabaduse värske viinaga. Eilane päev küttis meie, põhjamaalaste külmad südamed kuumaks ja vanemad ütlesid lastele: Pange see päev tulevatele põlvedele jäädavalt kirja, sest 10. aprill alles tõi meile õieti esimest korda vabaduse,“ võttis Päevaleht kokku.

Päevaleht juhtis tähelepanu ka Kerenski sõnadele: „Meie ei taha vägivalda teie kallal tarvitada. Kui tahate, jääge meiega ühte, kui ei taha, minge lahku.“ Kuigi saadi hästi aru, et see oli pigem Kerenski isiklik kui valitsuse seisukoht, andsid need sõnad Eesti iseseisvumispüüetele kahtlemata usku ja jõudu juurde.

**Sarja avalugu loe 22. märtsi Eesti Ekspressist.*